

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Irena Lipowicz

Warszawa, 24.07.2014

I.511.24.2014.AJK

Pan

Marek Biernacki

Minister Sprawiedliwości

Szanowny Panie Ministrze,

Analiza skarg wpływających do Biura Rzecznika Praw Obywatelskich wykazała, że przewlekły sposób prowadzenia postępowań dyscyplinarnych wobec osób wykonujących wolne zawody prawnicze (adwokaci, radcowie prawni, notariusze) uznać należy za słabość o kluczowym znaczeniu dla sprawności oraz skuteczności tych procedur. Zjawisko to występuje na etapie postępowania prowadzonego przez rzeczników dyscyplinarnych oraz na etapie prowadzonym przez właściwy sąd dyscyplinarny.

Wskazać należy, że obecna sytuacja jest niekorzystna zarówno dla pokrzywdzonego, jak i dla obwinionego w postępowaniu dyscyplinarnym. Postępowania wyjaśniające i dyscyplinarne są postępowaniami o charakterze represyjnym i już sam fakt ich prowadzenia rodzi dla obwinionego negatywne skutki – często jest on bowiem objęty swoistą środowiskową infamią. W wyniku przewlekłości działania organów do spraw odpowiedzialności dyscyplinarnej, osoba wobec której toczy się postępowanie, jest narażona na dolegliwości i utrudnienia w pracy zawodowej w dłuższym okresie czasu, bez formalnego orzeczenia o popełnieniu przez nią deliktu dyscyplinarnego oraz bez możliwości skorzystania ze środka przeciwdziałającemu przewlekłości takiego postępowania.

Z drugiej strony, w skargach osób pokrzywdzonych działaniem obwinionego w postępowaniu dyscyplinarnym wpływających do Biura Rzecznika dominuje pogląd, że obwiniony oraz organy dyscyplinarne posługują się obstrukcją procesową w celu doprowadzenia do przedawnienia deliktu dyscyplinarnego, a w konsekwencji uniknięcia odpowiedzialności przez obwinionych. Tego typu przekonanie jest wyrazem odbierania opisanego

zachowania w kategorii źle pojmowanej solidarności zawodowej i z pewnością nie przyczynia się do budowania kapitału zaufania społecznego wobec członków samorządów prawniczych.

Na szczególną uwagę w omawianym kontekście zasługuje sprawa Pana Tadeusza Pasierbińskiego, który w dniu 1 czerwca 2006 r. zwrócił się o wszczęcie postępowanie dyscyplinarnego w związku z nierzetelnym prowadzeniem sprawy przez jego obrońcę. Wskutek przewlekłego postępowania dyscyplinarnego, w dniu 26 maja 2010 r. Sąd Dyscyplinarny Izby Adwokackiej w Katowicach postanowił o umorzeniu sprawy ze względu na upływ terminu przedawnienia karalności deliktu dyscyplinarnego. W związku z przedmiotową sprawą została wniesiona przez Helsińską Fundację Praw Człowieka skarga do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu dotycząca naruszenia przez Państwo Polskie we wskazanej sprawie art. 6 ust. 1 oraz art. 13 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności¹ (dalej: Europejska Konwencja Praw Człowieka).

Powołana skarga oparta została na tezie, iż obecny **zakres oddziaływania tzw. skargi na przewlekłość postępowania przewidziany w ustawie z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki² (dalej: ustawa o skardze na przewlekłość) jest zbyt wąski. Skarga ta w nie obejmuje bowiem swoim oddziaływaniem postępowania dyscyplinarnego.** Natomiast ze standardu określonego przez art. 6 ust. 1 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka wynika, iż elementem prawa do sądu, jest m.in. prawo do rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki. Rzecznik Praw Obywatelskich stoi na stanowisku, iż powołany standard powinien być również realizowany w rozpoznawaniu spraw przez organy dyscyplinarne. Rzecznik zdaje sobie sprawę ze specyfiki oraz szczególnych funkcji postępowań dyscyplinarnych polegających przede wszystkim na represji wobec sprawcy deliktu oraz ochronie i integracji danej grupy zawodowej. Z pola widzenia nie można jednak tracić kontekstu społecznego, w którym funkcjonują wskazane samorzady zawodów zaufania publicznego. **Potrzeba skutecznej odpowiedzialności dyscyplinarnej leży bowiem w interesie zarówno obywateli, jak i samorządów prawniczych;** dlatego tak ważne jest wydanie orzeczenia dyscyplinarnego w rozsądnym czasie, co ma istotne znaczenie dla ochrony praw jednostki oraz dla budowy wizerunku prawniczych samorządów

¹ Sporządzona w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r., zmieniona następnie Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełniona Protokołem nr 2 (Dz. U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284 ze zm.)

² Dz. U. z 2004 r. Nr 179, poz. 1843 ze zm.

zawodów zaufania publicznego, które w sposób transparentny i konsekwentny załatwiają problemy związane z nieprzestrzeganiem norm deontologicznych³.

Warto zauważyć, iż postulat zapewnienia efektywności postępowań dyscyplinarnych został podniesiony również przez wiceministra w Ministerstwie Sprawiedliwości⁴, jak i ze strony reprezentanta palestry. Ten ostatni podkreślił m.in., iż: „idea samorządowego sądownictwa dyscyplinarnego opiera się na zasadzie dobrowolnego poddania jego jurysdykcji przez członków samorządu. Rzecznicy i sądy dyscyplinarne nie mają do dyspozycji środków umożliwiających przymuszenie obwinionych do udziału w czynnościach procesowych (...). Zasadzie tej odpowiadać musi jednak takie ukształtowanie modelu postępowania, w którym obwiniony poprzez instrumentalne sabotowanie czynności procesowych nie będzie w stanie wpływać na czas trwania postępowania i czynności w nim podejmowane”⁵.

Reasumując, Rzecznik Praw Obywatelskich uważa za konieczne objęcie wskazanych postępowań dyscyplinarnych przepisami ustawy o skardze na przewlekłość. W ocenie Rzecznika, wskazane rozwiązanie zapewniłoby instrument prawny przeciwdziałający przewlekłości tych postępowań, a w konsekwencji zapobiegłoby przedawnieniom deliktów dyscyplinarnych.

Mając na uwadze powyższe, działając na podstawie art. 16 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2001 Nr 14, poz. 147 ze zm.), uprzejmie proszę Pana Ministra o rozważenie podjęcia stosownej inicjatywy ustawodawczej w tej sprawie. Proszę także o poinformowanie mnie o zajęтым stanowisku.

Z powrotem

Renata Jędrzejewska

³ M. Wróblewski, *Postępowania prawnicze w wolnych zawodach prawniczych* [w:] „Postępowania dyscyplinarne w wolnych zawodach prawniczych. Model ustrojowy i praktyka”, pod red. A. Bodnara i P. Kubaszewskiego, Warszawa 2013 r., s. 16 i s. 33-34.

⁴ M. Królikowski, tamże, s. 12.

⁵ Referat R. Baszuka, *Systemowe i procesowe gwarancje rzetelnego postępowania dyscyplinarnego w adwokaturze – wnioski de lege ferenda*, zaprezentowany podczas konferencji: „Modele postępowania dyscyplinarnego w świetle zasad rzetelnego procesu”, która odbyła się w dniu 17 marca 2014 r. na Wydziale prawa Uniwersytetu w Białymstoku.